

Organizacje rolnicze w Polsce i ich wpływ na politykę państwa

Dominika Milczarek-Andrzejewska

Wstęp

1. Ważna rola organizacji rolniczych w tworzeniu polityki na poziomie lokalnym, narodowym i unijnym (np. Halamska 1998).
2. Organizacje rolnicze są w Polsce badane sporadycznie (np. Halamska 2008, Michna 2010, Milczarek-Andrzejewska 2014).

Organizacje rolników w Polsce

- Związki zawodowe rolników
 - 12, cele o charakterze socjalnym
- Organizacje branżowe (federacje i związki)
 - ok. 40 ogólnokrajowych związków i zrzeszeń branżowych,
 - działają na rzecz rozwoju specjalistycznych gospodarstw rolnych

Organizacje rolników w Polsce cd.

- Organizacje pracodawców
 - zrzeszają rolników o dużych zasobach ziemi i potencjale produkcji
- Izby rolnicze
 - “automatyczne” członkostwo, niska frekwencja w wyborach (4%)
- Stowarzyszenia
 - mniejsze gospodarstwa

(Śpiwak, Milczarek-Andrzejewska, Ciechomska, 2016)

Podejście teoretyczne

1. Jak badać siłę i wpływ grup interesu?

- Trudności z pomiarem wpływu (Dur 2009, Kurczewska 2011)
 - *Ex-post*: efekty uzyskane przez grupy interesu
 - *Ex-ante*: potencjalny wpływ; zasoby i kanały wpływu
 - “nie wszystkie grupy interesu posiadają takie same zasoby, można więc oczekiwać, że niektóre są bardziej wpływowe niż inne” (Dur, 2008: 1214).

Podejście teoretyczne

2. Dwie perspektywy: socjologiczna i ekonomiczna

- socjologiczna: gdzie istotne są zarówno procesy zachodzące w samych organizacjach, jak i relacje z otoczeniem;
- ekonomiczna: gdzie zasadniczą kwestią jest celowość działania organizacji i efekty ekonomiczne

Badania empiryczne

1. Badanie jakościowe (lato - zima 2015)

- 21 respondentów
 - Liderzy organizacji rolniczych: związków zawodowych (5), organizacji branżowych (8), organizacji pracodawców (1), izb rolniczych (1)
 - Przedstawiciele administracji rządowej (4)
 - Politycy (2)

2. Badanie ilościowe (lato 2016)

- 601 członków organizacji rolniczych (402 z org. branżowych i 282 - zw. zawodowych)
- woj. wielkopolskie i małopolskie

Wyniki badań jakościowych: zasoby

- Różnice między związkami zawodowymi i org. branżowymi
 - **rolnicze związki zawodowe:**
 - znacznie większe pod względem liczby członków i zasięgu działania (*niepełne, nieweryfikowalne informacje*)
 - niezbierane składki członkowskie
 - **organizacje branżowe:**
 - precyzyjna liczba członków (zwykle niewielka), wysoki poziom reprezentatywności w danych branżach
 - regularnie płacone składki (często jako % obrotu)

Wyniki badań jakościowych: zasoby

- Najważniejszymi zasobami dla liderów organizacji są:
 - wiedza ekspercka,
 - zasoby finansowe,
 - aktywność członków.

- Organizacjom rolniczym w Polsce brakuje najważniejszych zasobów (szczególnie wiedzy eksperckiej), co ogranicza ich możliwości wpływu na politykę.

Wyniki badań jakościowych: kanały wpływu

1. dostęp do polityków (*access*)

- Minister rolnictwa i urzędnicy wyższego szczebla

2. protesty (*voice channels*)

- używane przez prawie wszystkie organizacje
- dość często: liderzy uważają, że ich żądania są rzadko traktowane poważnie
- ... *wszelkie sposoby rozmów (...) nic nie dały no i trzeba było 2 tysiące ludzi pod ministerstwo przyprowadzić, żeby zaczęto z nami poważnie rozmawiać.*

Wyniki badań jakościowych: kanały wpływu

- Brak bezpośredniego wpływu na kampanie wyborcze
- Wszyscy respondenci:
 - organizacje rolników są rozdrobnione i ich głos nie jest słyszany
 - rzadko starają się przedstawić wspólne żądania i wspólnie wywierać presję na decydentów.

Wyniki badań jakościowych: otoczenie instytucjonalne

- Środowisko instytucjonalne:
 - *Przestarzałe przepisy, m.in. brak kadencyjności we władzach OR, nieefektywny sposób finansowania organizacji*
- Brak kompetencji instytucji otoczenia OR
 - *Np. urzędników ministerialnych, czy Ośrodków Doradztwa Rolniczego*

Wyniki badań jakościowych: otoczenie instytucjonalne - kapitał społeczny

- Mimo poprawy, nadal obserwujemy niski poziom kapitału społecznego mieszkańców wsi w tym rolników.
- To oznacza niechęć do współpracy i zrzeszania się.
- *Rolnicy choć generalnie bardziej aktywni społecznie od bezrolnych mieszkańców wsi, rzadziej przynależą do związków zawodowych i organizacji profesjonalnych niż pozostali mieszkańcy wsi (por. Wrzochalska 2016).*

Wyniki badań ilościowych - siła organizacji

- Jak ocenia Pan(i) organizację, do której Pan(i) należy?

	wszystkie	org. branżowe	zw. zawod.
Bardzo słaba	8%	5%	13%
Słaba	12%	8%	18%
Ani silna ani słaba	31%	31%	30%
Silna	38%	43%	33%
Bardzo silna	10%	13%	5%
Nie wiem	1%	1%	1%

- Różnice statystycznie istotne

Wyniki badań ilościowych - siła organizacji

- Jak ocenia Pan(i) organizacje rolnicze w Polsce?

Ogólnie rzecz biorąc organizacje rolnicze w Polsce są:	
Bardzo słabe	17%
Słabe	23%
Ani silne ani słabe	39%
Silne	14%
Bardzo silne	1%
Nie wiem	6%

- oceniane znacznie gorzej niż organizacja, do której należy rolnik.

Podsumowanie

- Organizacje rolników: słabe i zróżnicowane
 - Brakuje im wiedzy eksperckiej i zasobów finansowych
 - Ograniczenia wynikające z otoczenia instytucjonalnego
 - Lepsza ocena organizacji, do których należą rolnicy
- Proces wymiany:
 - Politycy nie zdobywają wystarczającej wiedzy eksperckiej ani wsparcia politycznego,
 - Organizacje rolników nie osiągają swoich celów (korzystniejszych rozwiązań, itd.)

Bibliografia

- Milczarek-Andrzejewska D., Śpiewak R. (2015). Organizacje rolnicze i ich wpływ na otoczenie - podejście teoretyczne z perspektywy socjologicznej i ekonomicznej. *Wieś i Rolnictwo*, nr 4(169): 67-76.
- Śpiewak R., Milczarek-Andrzejewska D., Ciechomska A. (2016). Agricultural Organizations in Poland - An Attempt Towards a Typology. *Journal of Agribusiness and Rural Development*, 4(42): 659-668.
- Milczarek-Andrzejewska D., Śpiewak R. (2017). The resources and channels of influence of farmers' associations - evidence from Poland (materiały niepublikowane)